

مهزرائندى ره مزى سروشتى به كه ساىه تى شورشگىر لاي ئىبراىهم نه حمهد

Employing the natural symbol of the revolutionary personality of Ibrahim Ahmed

دكتور عبدالله ياسىن ئامىدى

به شى پهروهردى گشتى / كۆلىزى پهروهردى و زمان / زانكۆى لوبنانى فهردنسى

مامؤستاي يارىدهدر چه يدهر چه وهه ره نه حمهد

به شى پهروهردى گشتى - كۆلىزى پهروهردى و زمان - زانكۆى لوبنانى فقرة نسى

كۆلىزى پهريستيارى / زانكۆى هه ولهرى پزىشكى

المخص

بىنگومان ره مز پانتاييه كى فراوانى له ناو بوارى نه ده بياتى جيهانى و
نه ده بى نوى و هاوچه رخي كورديدا گرتووه ، به كارهيئانى له لايه ن شاعيرانه وه
پديوه ندييه كى به هيئى به پرسه ي داھيئانه وه هه يه .

ئهم توئيزينه وه يه كه له ژىر ناو نيشانى (مهزرائندى ره مزى سروشتى به
كه ساىه تى شورشگىر لاي ئىبراىهم نه حمهد) نه نجم دراوه . تبيدا به وردى باس له وه
ده كرى كه هدر له كونه وه سروشت پىنگه يه كى گرنگى له لاي شاعيراندا هه بووه ،
شاعيران ره گهزه كانى سروشتيان به شيوه يه كى هوندرى له تىكسته كاندا
مهزرائندووه و به شيوه يه كى داھيئانكارىيانه ويندى شيعرى جوانيان ليوه رگرتووه ،
هه نديكجاريش ره مز و سروشتيان ئاويتىه يه كتر كردووه و ، ره مزى سروشتيان بو
به رهمه مه يئانى فره مانايى به كاريان هيئاوه .

معلومات البحث

تارىخ البحث:

الاستلام: ٢٠١٨/٢/٢١

القبول: ٢٠١٨/٣/٢٦

النشر: ربرىع ٢٠١٨

Doi:

10.25212/lfu.qzj.3.2.03

الكلمات المفتاحية:

Symbol, world literature, contemporary, revolutionary, poetry, creativity, pluralism, experience, nature.

بۆيه زۆر جار سروشت له لای شاعيرانه وه وه كو هه لگري ئىحابه خشى
ره مزى مامه لى له ته كدا كراوه و نه زمونى هونهرى شىعرى
خويان بى
دهوله مند كردوه.

ئىبراهيم نه همد يه كيكه له شاعيرانى كورد كه سوودى له سروشت
وه رگرتوه و ، وه كو رهمز له شىعره كانيدا مامه لى له ته كدا كردوه ، جگه
له مهش به شىويه كى هونهرى ره مزى سروشتى بو كه سايه تى شوڤشگير به كار
بردوه و وينه ي شىعرى جوانى لى بوه دم هيناوه ..

پيشه كى

مه زاندى ره مزى سروشتى به كه سايه تى شوڤشگير له ناو نه ده بى كورديدا بابه تىكى گرنگه و نه وه لده گرى كه به وردى
رووناكى تويزينه وهى بخريته سهر.

له م تويزينه وه يه دا به ناو نيشانى (مه زاندى ره مزى سروشتى به كه سايه تى شوڤشگير لای ئىبراهيم نه همد) نه و راستى به
وردى خراوه ته روو كه شاعير توانيوه تى به شىويه كى ئىستاتىكى سوود له ره مزى سروشتى وه رىگريت و به خه يالىكى هونهرى
وينه ي جوان له ره مزى سروشتى دابه يت و بو كه سايه تى شوڤشگير به كار به يتى و داهينانى تيدا نه نجام بدات.

نه م تويزينه وه يه به سهر سى ته وه ردا دابه ش كراوه:

له ته وه رى يه كه مدا باس له چه مك و پىناسه ي رهمز و سروشت كراوه، پاشان نامازه به چه مك و پىناسه ي ره مزى سروشتى
دراوه، دواتر چىيه تى كه سايه تى شوڤشگير شىكراره ته وه.

ته وه رى دووه م تابه ته به مه زاندى ميژوو و كه سايه تى شوڤشگير له نيو شىعردا، پاشان ره هه نده كانى كه سايه تى شوڤشگير
لاى شاعيرى كورد خراوه ته روو.

له ته وه رى سىيه مدا نامازه به گيانى ته بايى و په يوه ندى نيوان شاعير و كه سايه تى شوڤشگير كراوه ، پاشان به وردى له
په يوه ندى شوڤشگيرى و كو مه لايه تىيه وه بو داهينانى نه ده بى روونكراره ته وه.

دواجار ئەم تووژىنهووه به چەند ئەنجامىك كوتابى هاتوو، پاشان لىستى سەرچاوەكان رىز كراوه و پوختەى تووژىنهووه كه به زمانى عەرەبى و ئىنگلىزى خراوه تەروو.

تەوهرى يەكەم: چەمك و پىناسەى رەمزى سروشتى و كەسايەتى شوووشگىر

1- رەمز:

رەمز بەشيوهه كى فراوان له شىعرى شاعىرانى نوو و هاوچەرخدا بەدى دەكرىت . زۆر جار شاعىران پەناى بو دەبدن، به مەبەستى دەربرىنى هەستەكانى دل و دەررون و بىرەكانى خووان سەبارەت به بابەتە شاراو و نەپىيه كان ، يان دەرخستىيان به شيوهه كى تەمووژاوى، ياخود گوزارشتكردن له حالەتە دەررونىيه پر لىلى و تەمووژاوىيه كانىيان ، كه ئەمەش دواجار دەچىتە ناو پرۆسەى داھىنانەوه. بۆيه لەم بارەيهوه لويس هورتىك دەلەيت : ((هىچ شىعرك نىيه كه هەندىك رەمزى تىدا نەبىت))^(١). بەمەش كاتىك شاعىر رەمز به كاردىنى، ئەوا ((دەبى لەدەربرىنى راستەوخوو ئاشكرا دوور بكەوئىتەوه و رووبكاتە تەمووژ))^(٢).

رەمز له رووى چەمكەوه ئەو شتانە لەخو دەگرى كه زياتر پەيوەندىيان به بوارى واتاوه هەيه و دەچىتە جىگەى شتىكى دىكەوه، بۆيه دەشى چەمكى رەمز وا بخرىتەروو كه برىبىه له ((ئەو شتەى له واتادا شوئى شتىكى تر بگرىتەوه، نەك به هاوتابىه كى تەواو، بەلكو به ئىحا يا بوونى پەيوەندىيه كى ناسراو له نىوانياندا))^(٣).

له رووى پىناسەوه رەمز بوونىكى نەبىراوى هەيه و بەوه پىناسەكراوه كه ((برىبىه له هىماى هەستىكراو كه به هوى پەيوەندىيه كى سروشتىيهوه باسى شتىك بكات، ئەو شتە نەبىراو بىت))^(٤).

ياخود دەتوانىن رەمز بەوه لىكەدەينهوه كه ئىحاى زۆر دەبەخشىت و بەوه بىناسىن كه ((خاوهن پەپرەوئىكى گشتى يە، واتە ئىحاى زياتر له شتىك دەبەخشى و بزوتنەوهى تىدايه و هەمەرەنگه))^(٥).

كەواتە دەتوانىن بلۆين رەمز خاوهن سىستەمىكى گشتگىره و سەرجهم ئىحا و وئىهى هەستىكراوى مەعنەوى دەگرىتەوه، كه شاعىر دەتوانى له رىي خەيالى هەستىكراو دا شتىكى دىكه بختەروو.

(1) روز غريب، تمهيد فى النقد الحديپ، دار المكشوف، بىروت، 1971، ص 229.

(2) درويش الجندى، الرمزيه فى الادب العربى، مكتبه نهجه مصر، القاوه 1958، ص 120.

(3) د. پەخشان ساىبر حەمەد، رەمز له شىعرى هاوچەرخى كوردى كرمانجى خوارووى كوردستان 1970-1991، ئەكادىمىي كوردى، هەولەر، 2012، ج 11.

(4) حسين سيد رچا، مكتبهاى ادبى، جلد دوم، تهران، 1376، ص 540.

(5) د. پەخشان ساىبر حەمەد، رەمز له شىعرى هاوچەرخى كوردى كرمانجى خوارووى كوردستان 1970-1991، ج 68.

2- سروشت:

سروشت چه مكىكى فراوانى ههيه و زياتر جيهانى ماددهى له خوگرتوو، بويه سروشت ((له چه مكىكى فراواندا برىتبيه له دونىاي سروشت يان گهردوونى فىزىكى يان جيهانى ماترىال. نهمهش به شىويهكى گشتى له گهله كاروانى ژياندا دهروات))^(٦).

له رووى زارواه سروشت نهو به ديهيترراوانه ده گريتهوه كه بوونىكى خووسكيان ههيه و له ئاستى تواناي به ديهيترراوانى مروقهوه دوورن، ((نهو زارواهيه نهو دروستكاراوانه ناگريتهوه كه به دهستى مروقه دروستكاراون، بهلكو له گهله نهو دياردانه يهك ده گريتهوه كه به شىويهكى سروشتى له گهردوون دا ههن))^(٧).

له رووى پىناسهوه سروشت سهرجهم نهو به ديهيترراوانه له خو ده گريته كه به رجهستهن و به شىويهكى فراوان له گهردوون بلاوبونهتهوه، ((سروشت برىتبيه له جياكردنهوهى نهو ديو سروشت كه نوينهرايهتى ئاسابهدهر (الخارق) و ناروون (غير المفهوم) و سهرجهم نهو شتانه دهكات كه پهيوهستن به نهو ديو سروشت و ميتافىزىكاوه، بويه بوارى سروشتى لايهنى جياواز ده گريتهوه ههر له گهرديلهوه تاكو گهله نهستيرهو بوشايبى فراوان))^(٨).

جگه له مهش له رووى جوانىيهوه سروشت بهوه پىن اسه ده كرى كه برىتبيه له گهردوونى جوان و رازواه كه هيج كه موكورپيهكى تىدا بهدى ناكريته و سهرسامى دهرووژنىته، ((سروشت نهو به شهيه له گهردوون كه ده توانى ههست و سوژ و جوانى بوروژنىته))^(٩).

3- ره مزى سروشتى:

ههر له كو نهوه به شه كانى سروشتى بىگان و گياندا ر و زىندوو سهرنجى ئاده ميزادى به لاي خويدا راكيشاوه. له دونىاي نه ده بياتدا شاعيران نهم به شانهى سروشتيان وهر گرتوو و به شىويهكى هونه رى له دهقه كاندا مهزاندوويانه و به شىويهكى داهيتانكارىيانه و يتهى شىعرى جوانيان ليوه رگرتوو. زور جارىش نهم جوړانهى سروشت ل هلاى شاعيرانهوه به رهمز به ستراوهتهوه،

(6) د. مصغفى حسيبه، المعجم الفلسفى، دار اسامه للنشر والتوزيع، عمان - الاردن، 2012، ص 305.

(7) نفس المصدر، ص 305.

(8) نفس المصدر، ص 305.

(9) مجدى وهب و كامل المهندس، معجم المصطلحات العربىة فى اللغة والادب، مكتبه لبنان، الكعبه اليابانىة، لبنان، 1984، ص 235.

بهو هۆیهی که به سەرچاوهیه کی دهوله مهندی ده لاله ته ره مزیه کان داده ندری و وه کو ره مز بو به ره مهینانی فره مانایی به کاریان هیناوه ((چونکه هدر به کیك لهم گیانله بدر و بی گیانه سروشتیانه هیمای شتیك ده کا))⁽¹⁾, به مهش شاعیران نه زمونی شیعی و هونه ری خویان بی دهوله مهنند کردوه.

4- که سایه تی شورشگیر:

که سایه تی شورشگیری راسته قینه به مانا فراوانه که ی , له نیو ههر کۆمه لگه یه کدا رۆلکی مه زنی له به ره و پیشبردنی کۆمه لگه دا هه یه , ((هۆی نه وه ی که ئیستا ئیبه له نه شکه وته کاندانا نازین نه وه یه که له کۆمه لگای مرویددا به رده وام که سانی شورشگیری وا هه بوون که ئیبه یان له نه شکه وت و تاریکی به کان رزگار کردوه))⁽²⁾. شورشگیر ههر ته نیا نه وه که سه ناگریته وه که به شداری له شورشیکدا کردییت , ههر بویه پیسگوتری شورشگیر , یان ناشی که سایه تی شورشگیر به که سیکی ده سه لآخواز و نازاوه خواز هه ژمار بکریت, به لکو شورشگیر که سیکی سه ره به خوی کرده یه.

چه مکی که سی شورشگیر له روانگه یه کی قووله وه نامازه دانه به وه ی که به که سیکی به ناگا و بویر داده نریت , ((که سیتی شورشگیرانه که سیتی به که مل که چ ناکات . که سیکه که خواراستن له کۆیلا یه تی له لای نه ورهندی (فه زیله ت) و نازایه تی به))⁽³⁾.

که سی شورشگیر ده شی به وه پیناسه ی بو بکه ین که که سیکه خاوه ن تیروانی ره خنه گرانه یه و واقیعیانه مامه له له گه ل پرسه کانی ده سه لآتدا ده کات , ((که سیتی شورشگیرانه جگه له هه لویستی ره خنه گرانه , په یوه ندی تایه تی ی له گه ل ده سه لآتدا هه یه , نه وه که سیکی خه یالوی نی به و ده زانی که ده سه لآت مروژ تیکده شیوینی و زه بوونی ده کات و ده یفه وتینی . نه وه له گه ل ده سه لآتدا جوړه په یوه ندیبه کی تری هه یه . لای نه وه هیچ کاتی ده سه لآت پیروزی به و هه چ کاتیکیش لای نه وه جی حه قیقه ت, یا ناکار و یان خوا ناگریته وه))⁽⁴⁾.

(10) حوسین غازی کاک نه مین, نوێکردنه وه ی شیعی کوردی له سالی 1932 تا کۆتایی 1949 له کوردستانی عیراقد, چاپخانه ی رۆژه لات, هه ولیر, 2008, ل 140 .

(11) کۆمه لیک نووسه ر, چه ند و یستگه یه کی فیکری و نه ده بی, و: نازاد به رزنجی, ده زگای چاپ و په خشی سه رده م, چاپی به که م, سلیمان, 2000, ل 146.

(12) سه رچاوه ی پیشوو, ل 141.

(13) سه رچاوه ی پیشوو, ل 140-141.

كهواته كهسى شورشگىر به كهسىكى ژياندوست لهقهلم دهدرىت كه حهز به گوران و گهشهسندننى ژيان دهكات
 ((كهسىتى شورشگىرانه بهو پى يه هه موو ئىنسانىهتى لهخوىدا تافىكردوتوه كهسىكى ئىنساندوسته، هىچ شتىك نى يه له
 ئىنسانىهتدا بهلاى ئهوهوه ناموىت. ئهوه عاشقى ژيانه و رىزى لى دهگرىت. ئهوه گومانداره و كهسىكى راستگوىه))⁽¹⁴⁾.
 لهناو جىهانى شىعردا زورجار شاعىران رهمزى سروشتىيان بو كهسايهتبه شورشگىرهكان بهكارهتاوه و ، به ستاىلىكى هونهرى له
 تىكستهكانى خوىندا مهراندوووانه و وىنهى شىعرى جوانيان لى سازكردوه.

تهورى دووه: مهراندى كهسايهتى شورشگىر و رههندهكانى لهلاى شاعىرانى كورد

1- مهراندى كهسايهتى شورشگىر له نىو شىعردا

ئهگهر به وردى سهرنجى گهلانى دونىادا بدهىن، ئهوا دهبنىن زورن ئهوه مرؤفانهى تاكو ئىستاش جىگای تىپامان بوون و، نهك
 ههر سهرنجى خهلكى ولاتانى خويان ، بهلكو نهتهوه و گهلانى دهرووبدر و تهنانهت جىهانىان راکىشاوه ، بههوى ئهوه دلبرىيهى
 نواندوووانه بو بهگژداچوونهوى هىزى ستهمكارى و مهرگدوستى، ئهوه دلبرىيه ههر زوو لهلايهن شاعىرانهوه پىشوازى لىدهكرىت و
 دهپىته سهرچاوهى ئىلهامى شىعرى ((كاتىك كه مرؤف دهپىته قارهمانىكى نهتهوهى يه كهس كه رىزى لى دهنى ، شاعىرى
 نىشتمانپهروهه، دهىكاته بابتهكى به پىت بو بنىاتنانى هونراوهكانى))⁽¹⁵⁾.

ئهگهر گهلانى جىهان له ئاكامى رووبهروو بوونهوى زولمى ستهمكار و بهرگرى له دهستكهوتهكانىان ، كهسايهتى
 شورشگىر و دلبرىان لى ههلكهوتى و شاعىران له شىعرهكانىاندا ئاماژهيان بهوه كهسايهتبهانه كردهى ، ئهوا گهلى كورد كه بهدرىزايى
 مېژووى خوىدا ژيانى لهنىو كارهسات و نهه امهتى و ژىردهستهى و راپهړىن و شورش ههلكىرساندن گوزه راندوووه و ، ئهمانهش به
 ناگر و ناسن و رهشه كوژى كپ كراونهتهوه ، بوئه دهبنىن مهبهستى شىعرى دلبرى ، پانتايهكى بهرفراوانى له نىو شىعرى كوردىدا
 گرتوه. زورىك لهو شىعراى بو كهسايهتبه شورشگىرهكان و پىشمهركه شههیدهكان نووسراوه كه بهوه دلبرىيهى نواندوووانه ،
 دهپىته ئهوه قالبهوه . بوئه مهبهستى شىعرى دلبرى لهنىو شىعرى كوردىدا بهدرىزايى مېژوو بهشپوهىكى بهرچاوا ئامادهى ههيه ،
 ئهههش بهمهبهستى خستههرووى نازايهتى و پالنهوانىهتى و رهتكردهوى ژيانى ژىدهستى و ههلكردنى بهىداخى ياخىبوون، ئهههش بهو
 پىيهى، كه ((شىعرى دلبرى يه كىكه له گرنگرتىن و كارىگهترىن مهبهستى شىعر كه له كانگای دهروونى شاعىرهوه ههلقولاوه له
 نهنجامى ئهوه باره سهختهى تووشى نهتهوهكهى هاتوه))⁽¹⁶⁾. دياره ئهههش له رهگىكى مېژووى بهدهر نىيه.

(14) سهرچاوهى پىشوو، 146.

(15) كهرىم شارهزا، بارزانى وهك رهمزىكى ديارى نهتهوهبىمان له شىعرى هاوچهرخى كوردىدا، گ: نهوشهفهق، ژ: (12)، ئادارى 2004، 17.

(16) د. شوكرىه رهسول، عدهبى كوردى و هونهركانى ئهدهب، چاپخانهى زانكوى سهلاحهدين، ههولير، 1989، 49.

ئه گهر ههر هونراوهىك له زهمه نىكى ديارىكرادا هه لىنجراى، ئهوا دهرده كهوى كه په يوه ندىيى كه به هيز له نيوان شيعر و ميژوودا هه يه، ته نانهت ده كرى بلىن زورجار شيعر له نيوان مندالدى ميژوو له دايك ده بى، ئه مهش به له بهرچاو گرتنى لايه نه هونه ريبه كهى. له م باره يه وه ئوكتافىوباز (1914-1998) پى وايه ((هه موو قه سيده يه كه هه لدا نىكه بو ناشتوونه وهى نيوان شيعر و ميژوو و، له بهر ژه وه ندى شيعردا))⁽¹⁷⁾. ئه مهش ئه وه ده گه يه نى كه په يوه ندى نيوان شيعر و ميژوو، په يوه ندىيى كه به رده وهام و هه ميشه يه، به لام ئه وهى ئيمه ليره دا ده مانه وهى قسه لى له سهر بكه ين و بيخه يه نيوان رايه له يه كه شىكارىيانه، ئهوا كه لك وه رگرتنى شاعيرانه له ميژوو و كه سايه تى ميژووى و شور شگير وهك سهرچاوه يه كه ئىله مابه خش بو هونينه وهى هونراوه كانىان، چونكه كه سايه تيبه شور شگيره كان كارى گه ريبان به سهر گورپنى ريره وهى ميژوودا به جى هيشتووه.

مذراندنى كه سايه تى ميژووى له شيعرى كورديدا به مانايه ديت، كه له ريگه لى ئه م ته وزيفكرده وه ره هند و مانايه كه گه ورت به ئه زمونى شيعرى نو بى به خشيت، واته ته وزيفكردى كه سايه تى ميژووى له شيعردا هه لويسى جواميران هى شاعير ده سه لىيى له هه مبه ر به وه فايى خوى دهر باره لى ئه وه كه سايه تيبه شور شگيرانه لى، كه زيانى خويان له پيناو نازادى و به خته وه لى گه له كه يان ته رخان كرده وه و جى گاي تايه تيبان له نيوان دل و دهر وونى كه سانى دهر ووبه ر و نه ته وه كه ياندا گرتووه، چونكه ((كاتيك كه يه كيك به باوه ريكي به تين و نه گور، هه لويسى نيشتمانى دهنوى و خزمه تى نه ته وه كه لى ده كات ئه وه جوره مرؤفانه ئه بنه جى ريزلينان و ئه وه شاعيرانه وهك ره مزى به هيز، هه ريه كه به پى توانا و بوچوونى له هونراوه دا به كارى ده هين))⁽¹⁸⁾.

ته نانهت زورجاريش شاعير له ريگه لى ئه وه مذراندنه وه، به زمانى شيعرى، گوزارشت له زوربه لى لايه نه كانى زيان و پاله وانىيى كه سايه تيبه شور شگيره كان ده كات. له وانه شه ئه وه هوكاره لى كه پالى به شاعيره وه ناييت بو ئه وه لى مذراندن و نه خشه ريژيه ك بو ئه وه كه سايه تيبه شور شگيرانه بكات، له وه وه سهرچاوه لى گرتى، كه جورىك له په يوه ندى يان ده توانى ناوى بنين هاوسوزى، نيوان خودى شاعير و ئه وه كه سايه تيبه شور شگيره يه هه بىت. له هه موو حاله تيكدا ئه گهر به وردى ليكيده بنه وه، ده وه مهنه ن كرده و به هيز كرده بونىاد شيعرى شاعيران لى ده كه ويته وه. به مهش ئه زمونى شيعرى و جيهان بنىيى شاعير پاراوتر و فراوانتر ده بىت. له م باره يه وه (د. كه مال مه عرف) ده لىت: ((شاعير په نا ده باته به ر په مزى ميژووى له لايه ك ئه زمونى خوى پى ده وه مهنه ن ده كا، له لايه كى تر كه سايه تى يه ميژوويه كان وه كو ده ماميك وه رده گرى))⁽¹⁹⁾. بيگومان ئه مهش به بى مه به ست نييه، به لكو مه رامى تايه تى شاعيرى له خو گرتووه تاوه كو ((گوزارشت له هه لويسى شاعير بكات يا خود كه مو كورپيه كانى سهرده مى نو بى بخاته روو))⁽²⁰⁾. ئه گه رچى زورجار شاعير بو مذراندنى كه سايه تيبى شور شگيرى ميژووى له نيوان تيكستى شيعره كه بيدا په نا بو كه سايه تيبه كى ناسراو و ديارىكراوى ميژووى ده بات، به لام ((هه ندى جار شاعير په نا بو كه سايه تيبه كى ميژووى ديارىكراو نابات،

(17) اوكتافىوباز، الشعر والتاريخ، ت: عبدالقادر الجناى (www.elaph.com). يوم 2007/4/2.

(18) كه ريم شارها، بارزانى وهك ره مزىكى ديارى نه ته وه ييمان له شيعرى هاوچه رضى كورديدا، ل 17.

(19) د. كه مال مه عرف، ره خنه لى نو بى كوردى، به رپه به رايه تى چاپ و بلاوكرده وه لى سليمانى، سليمانى، 2007، ل 106.

(20) د. احسان عباس، اتجاهات الشعر العربى المعاصر، سلسله عالم المعرفه، كويت، 1978، ص 154.

بهلكو كهساىه تىبه كى گشتى دىارى ده كات ، كه ده توانىن به نمونه يه كى ميژووى ناوى بنىن ، وه كو باسكردنى كهساىه تى خهليفه ياخود كهساىه تى جهلاد ياخود هدر كهساىه تىبه كى لهو بابته))⁽¹⁾.

هه رچهنده رووداوى ميژووى و كهساىه تىبه شوڤشگيره كانى ميژوو ده چنه نيو توامارى ميژوويده وه ، به لام ده كرى له نيو بوتهى شيعره وه گيانىان به بهردا بكرىته وه و خوئندنه وهى تازه يان بو بكرىت ((رووداوى ميژووى و كهس ايه تى ميژووى ته نيا ديارده يه كى گهردوونى تىبه ربوو نيه ، كه له گه كوتايى هاتنى بوونى واقعى كوتايان پى بيت ، بهلكو له پال نه مه شدا ناماژهى گشتگيرى هه ميشه يى هه يه ، كه به جورىك به دريژايى ميژوو توانستى نويوونه وهى هه يه ، نه مهش له سهر شيواز و شيوهى ديكه دا، ناماژهى پاله وانيه تى له سهر كرده يه كى ديارىكراو ياخود ناماژهى سهر كه وتن له جهنگيكي ديارىكراو - تا كوتايى بوونى واقعى نه م سهر كرده يه يان نه م جهنگه - ده ميپيته وه و، تواناداره بو دووباره بوونه وه له نيو چهنده هه لوئىست و رووداويكى نويدا، له هه مان كاتدا له توانيدا هه يه ته نويالات و شوڤقهى نوى له خو بگرى))⁽²⁾. بوئه شاعيرى به توانا ده توانى كهلكيكي زور له ميژوو و رووداوه ميژووييه كان هه ليئىجى و مامه له يه كى تازه له گه كى كهساىه تىبه شوڤشگيره كانى ميژوو بكات و ئيلهامى شيعرى خوى ليئانه وه وه بگرىت و سيمايه كى هونه ريبان پى به خشيت ، به تايه تى ((شاعيرى هاوچهرخ ده توانى ناماژه هه مووه كييه كانى كهساىه تىبه كى ميژووى كه تواناى ته نويالاتى جياوازيان هه يه، له هه نديك رووه وه له نه زمونه كهيدا به كار بهيئى، بوئه وهى نه م نه زمونه جورىك له هه مووه كى و گشتگيرى به خويه وه هه لگرى، سهر بارى نه مهش ره هه نديكى ميژووى شارستانى ده داتى به شيوه يه كه بيته مايه ي به خشينى جورىك له شكومنديى و ره سه نايه تى))⁽³⁾. نه گه رچى سروشتى نه و شيعرانه ي بو كهساىه تىبه ميژووييه كان نووسراون وه كو ((شيعرى به ره هه لستى بو خوى به جورىكه كه مچار جى كه بو نرخى هونه رى و ئيستىكى ده هيلپته وه ، له گه كى نه وه شدا هيندى شاعير هه ن سهر كه وتوانه و ههردوو لايه نى ئيستىكى و سياسىيان تيكه ل كردووه و شيعرى شوڤشگيره و بهرز و جوانيشيان نويسوه))⁽⁴⁾. نه مهش نه وه ده گه يه نى كه نرخى نه ده بى و به هاى هونه رى هونينه وهى شيعرى بهرز و پر داهينان، بو توانا و سه ليقه ي هونه رى و به هيزى خه يالى شاعير ده گه رپته وه . له گه كى نه مه شدا شاعير له نيو فهزاي شيعره كهيدا بو گوزارشت كردن له كهساىه تىبه شوڤشگيره كانى ميژوو، نه و كهساىه تىبه هه لده بژيرى كه له گه كى بيروبوچوون و تىرواينه ك انى خويدا ده گونجىن ، كه له ريگه يه وه ده يه ويئت پيامى خوى به خوينه ر بگه يه نيئت . بوئه مه زاندى كهساىه تى شوڤشگيره يه كيكه له و رايه لانه ي ، كه شاعير به ميژووى پر شانازى نه ته وه كه ي ده به ستيته وه ، نه م ديارده يهش له شيعرى نوى و هاوچهرخدا بووه ته خه سله تىكى ديار و بهرچاو ، چونكه ((تيكوشان و خه باتى تىكراى ميلله تى كورد ، رووشنير و شاعيره شوڤشگيره كانى خسته قه ناعه تى يه كجارى يه وه ... به تايه تى پاش نه وه ي شاعيران به چاوى خويان كاره سات و رووداوه كانيان بينيووه و ههنگاو به ههنگاو تيايدا ژياون و له نه نجامى خو خوار دنه وه يانه وه نه و رووداوانه يان هه لسه نگان دووه و پاله وانيتى و سهر كه وتنه گه وره كانيان بو ساغ بوته وه و له م بارى سه نه جوه

(21) د. على عشرى زايد، استدعا و الشخصيات الترايبه فى الشعر العربى المعاصر. دار غريب للكباعه والنشر والتوزيع، القاوه، 2006، ص 132 .

(22) نفس المصدر، ص 120 .

(23) نفس المصدر، ص 120 .

(24) عهزىز كه يخوسره وى. چاوپيکه وتنىكى تيشكه او پيژ (له گه كى فه رهاد شاكه لى)، چاپى يه كه م، ستوكهولم، 1994، ص 29.

شاعىرانى ئەم سەردەمە بەوپەرى چاۋ كراۋەبى و دلسۆزىيەۋە مەزنى پىشەۋايان لە دلا جىگىر بوۋە و بوۋنەتە دەنگى ملىۋنەھا خەلكى كورد)) (١١).

لە شىعرى نوئ و ھاۋچەرخى كوردىدا مەزناندى كەسايەتى شۆرشگىرەكانى مېژوو ئاراستەيەكى مېژوۋى دەگرىتەبەر، كە رېرەۋىكى گوزارشتكارىيە و رەھەندىك لە رەھەندەكانى ئەزمونى شىعرى ھاۋچەرخى لەخۆ گرتوۋە، بەۋاتايەكى دى ئەو كەسايەتییە دەبىتە ئامرازى دەربىرین و ئامازەدا ن، تاۋەكو شاعىر لەو رىگەيەۋە ھەست و سۆز و بىرەكانى خۆى دەربىریت . بەمەش مېژوو و كەسايەتى شۆرشگىرە مېژوۋى لەلاى شاعىران بوۋ بە ھۆيدەك بۆ كەرەستەى ھۆنراۋە و سەرچاۋەى داھىنانى شىعرىي.

بەپى سىروشتى ئەو بارودۆخەى نەتەۋەكەمان لە رابردوۋدا پىيدا تىپە رىۋە، دەشى كەسايەتییە شۆرشگىرەكانى مېژوۋى نەتەۋەكەمان، بۆ چوار جۆرى سەرەكى پۆلین بەكىن:

يەكەم: كەسايەتى فەرمانپەرۋا و مەرەكان: ئەۋانەى رۆلى بەرچاۋيان لە دامەزراندنى قەۋارەيدەك بۆ گەلەكەيان، يان پاراستن ياخود بەھىر كۆردن و بەرفراوانكۆردنى قەلەمپەرەۋىيەكەياندا ھەبوۋە. بۆ ئمۇنە: خانى لەپزىرین، ئەۋرەھمان پاشاى بابان (لە 1813 كۆچى دواى كۆدوۋە)، ئەھمەد پاشاى بابان (لە 1875 كۆچى دواى كۆدوۋە)، خانزادى مىرى سۆران (1615-1555)، مىر محەمەد پاشاى رەۋاندوز (1783-1836)... تاد.

دوۋەم: كەسايەتى سەر كۆردەى شۆرش و رابەرى جولانەۋەكان: ئەۋانەى كە دژ بە ستەمكارىيە و داگىر كاران ۋە ستاون. ئەگەرچى ئەم سەر كۆردانە شۆرش و رابەرىنە كانىان نەگەيشىتە ئامانج و چارەنوسىيان لەرۋى رۆخسارەۋە شكستى ھىنابى، بەلام مەرج نىيە ھۆكارى ئەو نشوستيانە بەگەرپتەۋە بۆ كەموكۆرى لە داۋاكارىيە و پەرنسىپە كانىان، بەلكو ۋەك دەردەكەۋى، داگىر كاران برۋايان بە چارەسەر كۆردنى كىشەكان و بەخشىنى مافەرەۋاكان نەبوۋە، ھاۋكات پىلاننى گەۋرەى سەرۋى ئىرادەى گەلى كۆرد و لە ئاست گەلەكۆمەكى دراوسى و ئىۋدەۋلەتى لە ئارادا بوۋە. بەلام دەكرى ھەموۋيان بە ئەلقەيەكى نەپچراۋ لەيەكتر سەير بەكىن، چونكە ئەۋان لەپىناۋ ئازادى نەتەۋەكەيان تىكۆشاۋن. نمۇنە: شىخ عوبەيدوللاى نەھرى (1820-1883)، شىخ مەھمۇدى حەفید، سىمكۆى شكاك، شىخ سەعیدى پىران، قازى محەمەد، مستەفا بارزانى.

لە قۇناغى نوئى خەباتى سىياسى و دىموكراتى نەتەۋەكەمان چەند سەر كۆردەيەكى دىكەش دەر كەوتوۋن و درىژەيان بە خەباتى جۆراۋجۆر داۋە لەۋانە: عەبدوللا ئۆجەلان، جەلال تالەبانى، مەسعود بارزانى، عەبدولرەھمان قاسىمىلو، نەۋشىروان مستەفا، سەلاھەددىن دەمىرتاش، جەۋھەر نامىق سالم، مەھمۇد عوسمان، محەمەد حاجى مەھمۇد... تاد.

سپهه: كهساپه تپهه گپانبه خشه كان: نهوانهى گپانبان له رپنگهى نپشتمان كهپان و سهندنه وهى مافى زه وتكر اوپاندا به خشپوه نه مهش شه هپدانى رپنگاى رزگار پخوازى كوردستان ده گرپته وه بو نمونه : عپزهت عه بدولعه زپز (له سالى 1947 دا له سپداره دراوه), خه پړوللا عه بدولكه رپم (له سالى 1947 دا له سپداره دراوه), محمد قودسى (له سالى 1947 دا له سپداره دراوه), مسته فا خو شناو (له سالى 1947 دا له سپداره دراوه), له پلا قاسم (له سالى 1974 دا له سپداره دراوه) يا خود له سه رده مى نوئ وه كو شه هپدانى په كى شوبات (2004) و شه هپدانى جهنگى تپړور.. تاد.

چواره م: كهساپه تپهه پپزراو و ناحهزه كان: نهوانهى كار و كرده وهى نارپه واپان نه نجام داوه, بوپه له لاپه ن گهله وه به كهس اپه تى به دكار ناسراون.

كهساپه تپهه كانى خالى په كه م و دووه م و سپهه له ناكامى نهو خو شه وپستپهه قوللهى بو نپشتمان و گهله كهپان هه بوو , نهوا ناوپان له نپو تو مارى مپړووى نه ته وه كهپان و دلپ گهله كهپاندا هه مپشه به سه ربه رزى و نه مرى ده مپننه وه. به لام كهساپه تپهه كانى خالى چواره م له نه نجامى نهو ناپا كپهه لى له نپشتمان و نه ته وه كهپان كرده وه, به سه رشوپرپه وه به رنه فره تى مپړوو كه وتوون و بوونه ته ره مزى به دكارى.

نه م شپعرا نهش هه ر ته نپا بو مه به ستى دلپرى نپهه , به لكو نهو چواره مپه وه ده به زپنپ و ده خزپته نپو جپهانى شپعرى ستاپش , سپاسى, نپشتمانپه روه رپى, بو نه و لاواندنه وه... تاد, بوپه نهو شپعرا نهى بو نه م كهساپه تپهه شور شكپرا نه هونراو نه ته وه , نه گه رچى فه زاپ سنووره كانپان تپكه لى په كتر پن , به لام ستاپش و لاواندنه وه به سه رپاندا زالن . (د. شوكرپه ره سول) پپى واپه ستاپش و لاواندنه وه جپا وازپى بنه رپه تپپان تپدا نپهه , هه روه كه ده لپت: ((هپچ جپا وازپه كه له نپوان ستاپش و لاواندنه وه دا نپ په , ته نها له دركاندن نه پى كه هه ندى وشه و زاروه هه ن نپشانهى ستاپش ده به خشن و هه ندى كى ترپشپان تاپه تن به لاوانه وه))⁽¹⁾. له گه ن نه وه شدا ره خنه گران و پسپورانى بوارى نه ده ب مه به ستى شپعرى ستاپش و لاواندنه وه پان له په كتر جپا كرده ته وه هه روه كه (د. عه بدوللا محمد حه داد) ده لپت: ((لاواندنه وه" نهو هونراو په په كه تپايدا چا كه و سپه ته باش و جوانه كانى مردوو له قالى هونراو په كى فرمپسكاو پپدا به رچاو ده خرپ))⁽²⁾, واته به راپ (د. عه بدوللا محمد حه داد) شپعرى لاواندنه وه تاپه ته به و كه سهى كوچى دواپى كرده وه . به لام له شپعرى ستاپشدا وه سفى جوامپرى و خه سله ت و كرده وه جوان و به نرخه كانى كهساپه تپهه كه ده كرى كه له زپاندا ماوه و شاپانى ستاپش كرده . به مهش شپعره كه پپشوازى لپده كرى, چونكه گوزار شپكپى راسنگوپى به خو په وه هه لگر تو وه.

(26) د. شوكرپه ره سول, رپ و ره سمى لاوانه وهى كوردى, چاپخانهى زانكوى سه لاهه دپن, هه لپر. 1997, ل 23.

(27) د. عه بدوللا محمد حه داد, نالى (1800 - 1873) و مپره كانى بابان و كوكردنه وهى (لاواندنه وه) (پپړوزباپى) له هونراو په كدا, گ: زانكو. ژ:

24, نپسانى 2005, ل 81.

2- رههنده كانى كه ساىه تى شورشگىر لای شاعىرانى كورد:

ئه گهر بگه رپىنه وه بۆ ئه وه كارهى بو وه ته زادهى خو شه وىستى وه ههستىكى پىروز وه ئىنتىمايه كى به هيز وه كارىگهر لای شاعىرانى كورد، سه بارهت به وه پاىه به كه ساىه تى شورشگىر به خشيوه، ئه وه ده كرى له دوو رههه ندى سه ره كىدا چرىان بكه ينه وه:

رههه ندى يه كه م ده گه رپىنه وه بۆ ئه وه خه بات وه بهر خودانهى كه ساىه تى شورشگىر بهرپاى كردوو ئه مهش له پىنا وه به ده ست هىنانى نازادى وه خوشگوزه رانى. دياره ئه م ههسته نه ته وه ييه لای شاعىران جىگای ريز وه شانازى بو وه، چونكه خه باتى نه ته وه يى يه كىكه له وه راپه لانهى كه ده بىته هوى به ده كه به سته وه وه ههست وه سروز وه ئىنتىماى تاكه كان به يه كه وه.

رههه ندى دوو م ده گه رپىنه وه بۆ كه له پوورى ده وه له مه ندى كوردى : ئه گهر رو وه كه له پورى كوردى وه ته نانهت جىهانى بگه رپىنه وه وه، سه يرى جىهانى مىتولوزيا بكه ين، ده بىنن سه رجهم پاىه بهرزه كان به تاكه نازا وه تاكىفه كان دراون، ئه وه تاكانه ي له بهر خوداندا بوونه، بهر خودان له پىنا وه به ده سته ينانى نازادى وه خوشگوزه رانى، ته نانهت ده سته بهر كردنى نه مرى مرؤف، وه كه هه وه له بهر ده وه امه كانى گلگامش له پىنا وه به ده سته ينانى نه مرى بۆ مرؤفايه تى، ههروه ها كو ششه كانى كاوهى ناسنگه ر له پىنا وه رووخاندنى كو شكى سته مكارى. له گه ل نه وه شدا هاوتاي ئه وان له مىزووى نوئى خه باتى گه لى كورددا گه لىك پىاوى مه زن وه خودان شكو هه بوونه، كه ساىه تىبه شورشگىر ه كانىش توانيو يانه خه باتى شورشگىر و سياسى وه دىپلوماتى درىزه يى بدن.

بىگومان هونىنه وه وه شىعر بۆ كه ساىه تى شورشگىر بۆ چه ندىن هوك ار ده گه رپىنه وه، كه ده شى له چه ند خالىكدا به كورتى نامازهيان يى بدن، كه گرنگترىنان بۆ هوكارى نه ته وه يى وه رو شنىبرى وه سياسى وه خودى وه هونه رى ده گه رپىنه وه.

ته وه رى سىبه م: به ره مى گىانى ته باى وه په يوه ندى ئىبراهيم ئه هه د به كه ساىه تىبه كى شورشگىر وه

هه ر گه لىك هه لگىرى گىانى ته باى بىت، ئه وه خو شه وىستى وه خو شه ختى رووى تىده كات، چونكه ته باى له نىو هه ر مىلله تىكدا سه قامگىر بىت، به هيزتر وه باشتر وه جوانتر ده رده كه ون. هه ر كاتىك ته باى له نىو مرؤفه كان وه به تايبه تى له نىو كه سانى شورشگىر دا بىته كاىه وه، ئه وه زه مىنه يه كى له بار ساز ده بىت بۆ ئه نجامدانى كارى گه وره وه به ره وه پىشبردنى كارووبارى ژيان، ئه مهش دواجار ناشتى كو مه لاىه تى وه گه شه سه ندى گىانى به يه كه وه ژيانى لىده كه وىته وه، به مهش نارامى بال به سه ر ده روونى مرؤفه كاندا ده كىشىت وه متمانه له نىوانىناندا بلاو ده بىته وه. ئه مهش كاره راسته كه يه كه مرؤفه ئه نجامى ده دات.

به پىچه وانوه هدر كاتىك مرؤف دهستوپه نجه له گهل رقوكينه نهرم بكات و به رهو دهسه لآخوزى و نآزوه خوزى ههنگاو بنىت و بىر پىزى به رامبه رىه كترى بنوىتن ، نهوا له ناو نهو كؤمه لگايه دا ته باى نامىنى ، به ممش خوىان و دهو روو به رىان ناشرىن ده كه ن ، ته نانهت و اى لىدى نارامى و متمانه كؤتايان بى بىت. نه ممش كاره نادرسته كه به كه مرؤف نه نجامى ده دات.

كاتىك نه دهب ده بىته وىستگه مرؤف دوستى و خؤشه وىستى ، نهوا گه وره بى پهمى نه ده بمان بؤ روون ده بىته وه ، بؤ به له قؤناغه جىا جىا كانى مىژووى نه ته وه كه ماندا زؤر جار ده بىنن شاعىران بوونه ته پالپىشت بؤ كه سايه تىبه شؤرشگىره كان و به رز نر خاندى هه وه لآه ژيان دوستى و نآزادى خوزى به كانىان.

تا نهو كاتهى ته باى و خؤشه وىستى له پىوه ندى نىوان ئىراهم نه ههد (1914-2000) و مسته فا بارزانى (1903-1979) دا به دى ده كرا، نهوا ده بىنن نه م دوو كه سايه تىبه توانىان زؤر كارى مه زنى سىاسى و كؤمه لآه تى و نه دهبى جوان نه نجام به دن. دىاره ئىراهم نه ههد به كىكه لهو شاعىرانى كه هدر له زوه وه مسته فا بارزانى ناسىوه و توانا و لىهاتو و به كهى سه رنجى رآكىشاوه، به ممش پىوه ندى به كان له سه ر بنه ماى ته باى و خؤشه وىستى ره نگرىژ كرابوو ، بؤ به دواى چوونى مسته فا بارزانى بؤ رؤژه لآتى كوردستان، ئىراهم نه ههد نامهى تايه تى بؤ قازى محمه دى سه رؤكى كؤمارى كوردستان ناردوه ، بؤ نه وهى هه موو هاو كارى به ك پىشكه ش به مسته فا بارزانى و هىزه كهى بكات و سوود له تواناى نه م كه سايه تىبه شؤرشگىره بؤ به هىژ كردنى كؤمارى كوردستان وه ر بگرىت، هه روه ك كرىس كؤچىرا ده لىت : ((ئىراهم نه ههد كه به هىچ جؤرى هدى به گه رانه وهى بارزانى نه بوو ، كه (كؤمارى مه هابادى لاواز ده كرد) و نامهى بؤ قازى محمه د نارد و داواى لىكرد كارىك بؤ چا ككردنى وه زع و حالى بارزانىانى دانىشتووى ئىران بكات))^[1]. نه ممش نه وه ده گه به نىت كه ئىراهم نه ههد شاره زايىبه كى زؤرى ده ربارهى مسته فا بارزانى هه بووه . دىاره ره گى نه م شاره زايىبه بؤ شؤرشى (1931-1932)ى بارزان ده گه رىته وه، چوونكه هدر له زوه وه رآه رىنه كهى به ر ده رگائى سه رارى شارى سلىمانى كارىگه رى به سه ر هؤشيارى نه ته وه بى به تايه تى له لآى توئىژى خوئنده واران به جى هىشتبوو ، نه ممش و اى كرده بوو كه ناگادارى بارودؤخى كوردستان بن و له بوارى سىاسى و رؤشنىرى و نه دهبى كار بكه ن ، هه روه ك (دلىقيد مه كداول) نووسىوه تى: ((نه لىلوى 1930 خالىكى وه رگه ران بوو ، چوونكه خالى ده ست پىكى هؤشيارى نه ته و ايه تى له ناو به كه مىن نه وهى خوئنده وارى خه لكى شارستانى كورد بوو . ئىراهم نه ههد كه نه وده م ته مهنى شازده سال بوو ، ده لى: "لهو رؤژه وه به نه ركى سه رشانى خؤم زانى كه وه ك كوردلخ كار بكه م "))^[2]. نه م كار كرده ش له چند لآه نىكه وه بووه، به تايه تى له رووى سىاسى و نه دهبى.

(*) دواى چوونى بارزانى و بارزانى به كان بؤ كوردستانى رؤژه لآت ، له لآه ن دانگائى سه رىازى عىراق له مانگى دوازدهى سالى 1945 حوكمى له سىداره دان بؤ بارزانى ده رچوو . بؤ به به راست نازانىت بارزانى وىستىبى بؤ عىراق بگه رىته وه . به وانه : كرىس كؤچىرا، كورد له سه دهى نؤزده و بىسته م دا، و: حه مه كرىم عارف، چاپى سىبىم، چاپخانهى وه زاره تى په روه رده، 2006، ل 243.

(28) سه رچاوهى پىشوو، ل 243.

(29) دلىقيد مه كداول، مىژووى هاوچه رى كورد ، و: نه بو به كر خؤشناو، چاپى دووم، بلاوكراوه كانى كتىبفرؤشى سؤزان ، چاپخانهى وه زاره تى په روه رده، هه لىر، 2005، ل 473.

له روى سىاسىيه وه ئىبراهىم ئهحمده ناگادارى بارودوخى كوردستان و ناوچه كه و جيهان بووه , ههروهك نووسه رى ئىسرائىلى (ئهلعههزه ر غهزى) دهلىت: ((ئهو خاوه ن ئهزمونىكى سىاسىى باش بوو, له ههموو ئهو شتانهى له جيهاندا روىان دهدا, ناگادار بوو, بهدرىزى ماوهى دهستبهسه رىيه كهيدا, بارزانى له سلېمانى زور شتى سىاسى و بارى كۆمهلايه تى ناوچه كه له وه وه فېر بوو, پىوه ندى نىوان ههردوو كيان زور قول بوو)).^[1] لىه وه ئه وه مان بو درده كه وه, كه په يوه ندى قولى نىوان مستهفا بارزانى و ئىبراهىم ئهحمده بو سىيه كانى سه دهى رابردوو ده گه رپته وه , چونكه مستهفا بارزانى و خانهواده كهى له سالى 1936 بهدواوه له لايهن حكومه تى پادشايى عىراقه وه دهستبهسه ر كرا بوون . جگه له مهش مستهفا بارزانى كه له سلېم انى دهستبهسه ر بوو (ئىبراهىم ئهحمده) راسپاردوو وه بۆ كه خستنى هۆز و كۆمه له كوردىيه كان و ئاشبوونه وه له گه ل هۆزى زىيار و, گفتوگو كردن له گه ل (مهحمود ناغى زىيارى) بو خوازىنى كچه كهى* بو مستهفا بارزانى^[2]. ههموو ئه مانه نامازهن بو به هىزى په يوه ندى نىوان ئىبرا هىم ئهحمده و مستهفا بارزانى.

دهتوانىن ههموو ئه مانه له روى ئه ده بىيه وه به وه لىكبه دىنه وه , كه ئىبراهىم ئهحمده وهك خوينده وارنىك له سه ره تى زىانى كه نجايه تىيه وه ههستى به چه وسانه وهى نه ته وه كهى كردوو وه زانىارىيه كى باشى له بارهى بارودوخى كوردستان هه بووه , ئه مهش له نه ستىدا به زىندووى ماوه ته وه و دواتر له كار ه ئه ده بىيه كانىدا به شىوه يه كى هونه رى رهنگى داوه ته وه.

له په يوه ندى شو رى شگى رى و كۆمه لايه تىيه وه بو داهى نى ئه ده بنى

ئىبراهىم ئهحمده شىعرىكى له ژىر ناو نىشانى (هىوا و دلدارى) له سالى (1933) هۆنوه ته وه و له (1933/4/17) بلاوى كردۆته وه^[3]. نه وهك به ناو نىشانى (شېرىن) ههروهك (مهحمود زامدار), ته نانه ت به هه له سالى (1948)ى بو هۆنینه وهى ئه م شىعره ده ستىشان كردوو^[4]. ياخود (به شىر حوسىن سه عدى) هه مان هه لهى دووباره كردۆته وه , ههروهك نووسىويه تى: ((له شىعره به ناو بانگه كانى مامۆستای نه مر ئىبراهىم ئهحمده (شېرىن به هاره) به كه له سالى 1947 داىناوه له كاتى روىشتنى سه رۆكى نه مرى كورد مستهفا بارزانى له ژىر پاله په ستوى دوژمنانى كورد پاش نه مانى كۆمارى كوردستان له مه هاباد له و كاته داىناوه...)).^[5]

(30) ئهلعههزه ر غهزى تسافىر. من كوردم. و: دىنو. گ: بزاو. ژ: 21, 4 ى تشرىنى دووه مى 2007, ل 32 .

(* مه به ست له م كچه, خاتوو (چه ماىل) خانى داىكى سه رۆك مه سعود بارزانى سه رۆكى هه رىمى كوردستانه.

(31) بو زىاتر زانىارى بروانه: سه رچاوهى پىشو, ل 33. هه مان سه رچاوه, ژ: 22, 11 ى تشرىنى دووه مى 2007, ل 39.

(32) براىم ئهحمده, هىوا و دلدارى, گ: هاوار, ژ: 19, سالى (1), ر: دووشه ممه, 1933/4/17, ل 6-7. براىم ئهحمده, يادگار و هىوا, بلاوكراوى يادگارى لاوان, چاپخانهى كه رخ, به غدا, 1933, ل 13-19.

(33) بروانه: مهحمود زامدار, بارزانى نه مر. چرىكهى چىا وسترانى شاعىران, ل 18-20.

(34) به شىر حوسىن سه عدى, روژان, چاپخانهى كه وىل, هه ولىر, 2007, ل 144.

ئىبراهىم ئەحمەد بە خەيالىكى بەرز و هەستىكى جوان و وردە كارييه كى زۆرەو مامەلەى لە گەل ئەم شىعرەدا كوردووە ، بۆيە بە يە كىك لە شىعرە هەرە جوانە كان و تەنانەت بە يە كەمىن شىعرى لە قەلەم دەد رىت ((بە كەم شىعرى براىم ئەحمەد (يادگار و هىوا) بەم بىرە رۆشنە زاخاو دراو تەووە و بە چەشنى كالاىە كى جوانكارى بە بالآيدا براوہ))^(١). شاعىر خۆشى ئەم شىعرەى بە لاوہ شىرىن بووہ ، بۆيە دواى بلاو كوردنەووەى ، چەندىن چوارىنى دىكەى بۆ زىاد كوردووە و چەندىن جار بلاو ى كوردۆتەووە ، لەم بارەيەووە (عومەر مەعروف بەرزنجى) نووسىووەتى: ((لە سەرەتادا دەقىكى بە (20) چوارىن بە ناو نىشانى (هىوا و دلدارى) بلاو كراو تەووە... دواتر شىعرە كە هەندى دەستكارى كراوہ و بوو تە (26) چوارىن و ناو نىشانە كەيشى كراوہ بە -يادگار و هىوا-... جارىكى ترىش براو تە: گوڤارى گە لاو پۆر، ژ 9 س 4، ئەيلولى 1943))^(٢). واتە ئەم شىعرە سى جار بلاو كراو تەووە ، ئەمە جگە لەووەى مارق خەزنەدار و هەرىگىراو تە سەر زمانى عەرەبى و هەندى چوارىنىش بۆ سەر زمانى روسى^(٣). شاعىر لە سەرەتاي شىعرە كەيدا ، ترس و نەيىبەك دەخاتەروو و دەللىت:

لەبەر چاوى بەد، لە ترسى بەدكار

دل خۆم ئە كەمە گوڤرى يادگار

بە گريانى وشك، بە نالەى بىدەنگ

دېنمە لـهـرزىن تەختى كردگار^(٤)

شاعىر بە هەستىكى ناسك و قورگى پر لە گريانەووە ، لە ترسى بەدكاران ناچار دەبىت هەموو خەون و نەيىبەكانى خۆى لە نەقە دللى خۆيدا حەشار بەدات ، بە گريانىكى بى فرمىسك و نالەيە كى بى دەنگ ، گوزارشت لە چركە ساتە ناخۆشەكانى ژياندا دەكات ، دواچار قورسايى ئەو هەموو نازار و مەراقەى شاعىر لە شىووەى زەمىنە لەرزەيە كدا دەخريتەروو . ئەگەر لەو دەربەرىنە وردىبەووە (لەبەر چاوى بەد ، لە ترسى بەدكار)، دەردە كەووت كە شاعىر بەوۆى ترسىكى گەرە نەيتوانىووە ئەووەى لە دللى داىە دەرى بېرىت ، واتە بە ناسكرا قسە لە سەر ئەو نازارەى شاعىر چەشتو بەتى و نەبەردنى ناوى ئەو كەسەى شىعرە كەى بۆ هۆنىو تەووە ماىەى هەرەشەى ژيانى شاعىر بووہ ، ئەم كەسە هەر تەنيا دولبەر نى، بە، چونكە شاعىر دەيتوانى ناوئىكى خوازاو بۆ خۆشەويستە كەى دابىت و شىعرە كەى پىشكەش بكات ، بەلكو ئەمە نەيىبە كى دىكەى لە پشتهووەيە ، بۆيە شاعىر پەناى بۆ رەمز بردووە و ئەندىشە و بىرە كەى بە رىگەيە كى ناراستەو خۆ و ژمارەيەك لە رەمز دەربەرىووە ، چونكە ((رەمز نكرا دەيەك پارىزگارى لە بەشيك لە نەيىبى

(35) براىم ئەحمەد، كۆى بەرەمە شىعربەكەى، كۆكردنەووە و ساغكردنەووە پىشەكەى: عومەر مەعروف بەرزنجى، ناوەندى چاپەمەنى و راگەياندىنى خاك، سلىمانى، 2007، ل 9.

(36) سەرچاوەى پىشوو، ل 18.

(37) برۆانە: مەعروف خەزنەدار، آغانى كردستان، مگبەعە اسعد، بغداد، 1956، 47-51. د. مەعروف خەزنەدار، موجز تارىخ الادب الكردى المعاصر، ت: عبدالمجىد شىخو، حلب، 1993، ص 189-190.

(38) براىم ئەحمەد، كۆى بەرەمە شىعربەكەى، ل 19.

دهكات و لىلىش به شىكه له خودى رهمز و چهند به رهو ناخى بچىن هىنده ئەم لىلى يه روونتر ده بىته وه، جوړى په يوه ندى نىوان (دال و مه دلول) يش زورتر ده بىت)) (11).

شىرىن ئەزاهم كه توش زامارى

وهك من عه و دالى خونچهى به هارى

هيوای تو يه كه، هيوای من هه زار

من بىزار نه يم توش بوش بىزارى؟ (11)

ده شى لىره دا دالى (شىرىن) چهندين مه دلولى به خو وه هل گرتى ، ئە گهرچى (د. مارف خه زنده دار) ته نىا دوو مه دلولى لىكدا وه ته وه، هه رو كه ده لىت: ((شىرىن له لايىك دل به رى شاعيره، له لايىكى دىكه رهمزى سه ره سى و نازادىيه)) (11)، به لام (شىرىن) هه لگرى مه دلولى زياتره، بوش ده كرى له م شىعه دا (شىرىن) وهك رهمز بوش چىاى شىرىنى بارزان له لايهك و كه سايه تى شو رشىگرى مسته فا بارزانى له لايهكى دىكه وه لىكدا نه وهى بوش بكرىت، واته شاعير گفتو گو له گه ل چىاى شىرىن دهكات وهك رهمزىكى سرو شتى، كه هه ردو كىان زامدار و عه و دالى خونچهى به هارن. به و مانايهى هه ردو كىان تامه زروى خونچهى نازادى بوون.

شاعير روو له چىاى شىرىن دهكات و پى ده لىت (هيوای تو يه كه)، كه ئە وىش نازاد بوونه، (هيوای من هه زار)، مه به ست له هيوای دوو هم خه ون و حهز و ئا واته له بن نه هاتو وه كانى مرؤ ده گه يه نىت، ئىدى ئىبراهيم ئە حمه د ئە وه ده خاتره روو مادام شاعير له م هه موو هيو او حه زانه بىزار ناي، بوش شىرىن كه يهك هيوای هه به، توشى بىزارى بووه. ده شى بىزارى و زامدارى تاكه هيوای شىرىن به گه رانه وه و نازادى بارزانى لىك بدرىته وه ((شىرىن) يش ناما زه يه بوش چىاى (شىرىن) بارزان و بوش خودى بارزانى نه مر)) (11). چونكه ئە و كاتهى كه ئە و شىعه رى تىدا نوو سراوه (1933)، بارزانى په نای بردو ته بهر ولا تى تور كىا و به په ناهه نده وه رگىراوه، ئە مه ش دواى ئە وهى هىزه زه مىنى و ئاسمانىيه كانى به رىتانيا و پادشايى عىراق كه و تنه دامر كاندنه وهى شو رشى يه كه مى بارزان (1931-1932). ئە گهرچى تور كىا به فهرمى به لىتى وه رگرتنى بارزانىيه كانى وهك په ناهه نده دابوو، به لام دواتر به شىكى له گه ل شىخ ئە حمه د ته سلیم به عىراق كرده وه. واته سالى (1933) كه ئە و شىعه رى تىدا هونرا وه ته وه، مسته فا بارزانى به ناچارى خاكى بارزانى به جى هىشتو وه و له كوردستان نه ماوه.

(39) د. په خشان ساىير حمه د، رهمز له شىعه رى هاوچه رخی كوردى كرمانجى خوارووى كوردستان 1970-1991، ل 15.

(40) براىم ئە حمه د، كووى به ره مه شىعه رىيه كانى، ل 19.

(41) مارف خه زنده دار، مېژووى ئە ده بى كوردى، به رگى حه و ته م، به رگى حه و ته م، ده زگای ئاراس، چاپى يه كه م، چاپخانهى وه زاره تى په روه رده، هه و لىر، 2002، ل 286.

(42) مه حمود زامدار، بارزانى نه مر، چرىكهى چىا و سترانى شاعيران، 100 سالهى ياد- 100 شاعير، چاپى دوو هم، ده زگای چاپ و بلاكو رده وهى موكرىانى، هه و لىر، 2003، ل 20.

دلای عالم شاد، دل خویمان خه مگین" (□□)

شاعیر به خه یال ده چینه ریزی دلداران و لای بارزانی و له ته کیدا داده نیشی ، دهردی دلای خویمان بۆ یه کتر هه لده ریزن، لییره دا ریزی دلداران واته دلدارانی شوژش و نهو که سانه ده گریته وه که گیانیان له پیناو نازادی ده به خشن . شاعیر به ناوردنی (سهردار) بابه ته که جوانتر پروون ده کاته وه، چونکه نه م ناوردنه نیشانه یه بۆ هه بوونی سهر کره یه ک، که بارزانییه . شاعیر ده لیت: (تۆ بگری بۆ خوژ منیش بۆ شیرین)، شیرین لییره دا دل بهری شاعیره . نه مه له کاتیکدا وهرزه که به هاره و که ژو کیو بهرگی سه وزیان پۆشیوه، به لآم بهو پییه ی که دل بهر له شاعیر دووره و بارزانی پنهانده یه ، نهوا هه ر دوکیان خه فته تبارن . دیسان شاعیر جهخت له سهر نازادی ده کاته وه، که (عالم) توانیویانه رۆشنایی نازادی بۆ خویمان به ده ست بین ، به مهش دلایان شاده ، که چی نه وان له دیلیتیدا به ناشادی و غه مگینی ماونه ته وه.

نه گهر هه ر له ناو نیشانی شیعه که وردینه وه، بۆمان پروون ده بیته وه، که شاعیر به سه لیه یه کی ورده وه مامه له ی له گه لدا کرووه، به وه ی (یادگار) په یوه سته به یادگاری له گه ل دل بهر له لایه ک ، له لایه کی دیکه وه (هیوا) ی بۆ بارزانی به کاره یناوه ، واته بارزانی تاکه سهر دار و به دی هینه ری هیوا ی گه لی کورده . دواتر شاعیر دیته سهر دهر برینی هه ست و نهستی خو ی و ده لیت:

شیوه ی شیرینی که ژی خوینیم

شیریکه له سه ر زامی بریم

نازاد کردن و به رزی ولاتم

هیوا ی گیانه و نامانجی ژینم (□□)

کاتی شاعیر سه بری سیما و شیوه ی چیا ی شیرین ده کات ، که وه ک سروشتی که ژیکی خوینین و زامدار وایه ، که ره مزه بۆ بارزانی، نه مه ی به شیریکی تیژی سهر برینی جهسته ی خو ی دانا وه، له لایه ک نازاد کردن و سه روه ری کوردستانی بهو په یوه ست کردوه، له لایه کی دیه وه به هیوا ی نیو رۆح و نامانجی ژیا نی دانا وه، چونکه لهو سه رده م ته نیا بارزانی جیگای ئومیدی کورد بووه.

کاتیک شاعیر خه می دووری زۆری بۆ دینی، چیت بهر گه ی دووری و چاوه روانی بارزانی ناگری، بۆیه ده لیت:

شیرین هه تا که ی دووری به چیزم؟

فرمیسکی خوینین، تاکه ی بریزم؟

(45) برام نه حمه د، کو ی به ره مه شیعه یه کانی، ل 21.

(46) سه رچاوه ی پیشوو، ل 22.

تاكهى له گۆشهى دلى زارمدا

خونجهى جوانى و گهنجى بنىزم؟

ئەوا تۆ ئەرۆى به خوام سپاردى

پىم نه كرا خۆم پىم دلّم بۆ ناردى

رپى ژيان سهخته، پر ترس و له رزه

نابى بۆسى، له گهرمى و ساردى

شاعىر كاتىك گفترگو له گهل (بارزانى) ده كات، فرمىسكى خۆينىن ده رپۆى، دياره فرمىسكى خوين رشتنىش ئەو په رى خۆشه وىستى ده گه يەنى، ئىنجا له بى چاره ييدا له به رانبه ر سه ختى ژياندا كه به كار هينانى (گهرمى و ساردى)، لى ره دا به لگه يه بۆ چه رمه سه رى ژيان و ئەمه ش ده بىته مايه ي چوك بى دان و كوشتنى ئىرا ده ، بۆيه شاعىر داواى ئارامگرتن ده كات ، ئە گىنا ئازادى به ده دست نايه ت.

دلّه شىرىن رۆى برۆ له شوپنى

له شىرىن رۆى، تۆ بۆ بمىنى

به لىن بى ئىتر نه تناسم هه تا

مژدهى ئازادى (يار)م بۆ دىنى

شاعىر ئەمجاره گفترگو له گهل دل و رۆحى خۆى ده كات و داواى لى ده كات به شوين كاروانى بارزانيدا بچىت ، چونكه ژيانى كورد به بى خه بات، هىچ مانايه كى بۆ نامى رپته وه و مردن له دىلىه تى باشزه . بۆيه شاعىر مه سه له ي نه ته وه كه ي له سه روو هه موو شتىكه وه داناوه و تاكو ولا ته كه ي ئازاد نه بى، به لاي دل به ره وه ناچى، مه گه ر دل به ر مژده ي ئازادى (يار)ى بۆ بىنى. ئەمه ش روونه كه يار ده ست به سه ر كراوه ، بۆيه له چاوه رپوانى ئازادى ياردا ده مى رپته وه و وه ك بارانى به هار فرمىسكى بۆ ده رپۆىت . لى ره وه ئەوه شمان بۆ روون ده بىته وه كه شاعىرانى كورد له سه ده ي رابردوودا خه مى بالاى مه سه له ي سياسى و نه ته وه بىيان به سه ر جيهانى شىعر زال بووه

(47) هه مان سه رچاوه، ل 23.

(48) هه مان سه رچاوه، هه مان لاپه ره.

((دىارتربن سىماى شىعرى هاوچهرخى كوردى تىكه لاوبونىه تى له گهل خه مى مرؤفى كورددا ، دىارتربن شه قلى مرؤفى كوردىش له سه دهى بىسته مدا، خه مه سىاسىبه كه يه تى))^(١). بؤيه شاعبر له فرمىسك رشتن بؤ بارزانى زياتر چىترى بؤ نه ماوه ته وه.

چاوه وهك لىزمهى بارانى بههار

فرمىسكى خويئت بؤ پيا دىته خوار

گرىان كرده وهى بىده سه لاته

بىده سه لاتان ئه پزىن له ژىر بار^(٢)

به م شىوه به ئىبراهىم نه حمه د به ئه ندىشهى قول و وردى پر داهىنانى توانىويه تى به زمان و گوزارشتىكى ره مزى ، خوشه ويستى خوى بؤ بارزانى و دل به ره كهى له شىعرىكى به رزى پر جوانىدا ره نگرىژ بكات، ئىل هام له سروشت و شاخى كوردستان وه ربگرىت و جوانى سروشتى كوردستان كه كارى تىكردووه ، به جوانى ئه م كارىگه رىبه ئاويتهى شاخى شىربىنى بارزان بكات و ، له تهك مامه له به كهى هونىريدا وهك ره مز بؤ دهر پرىنى خوشه ويستى خوى بؤ ئه م كه سابه تىبه شؤرشگىره دهر بىرپىت. ئه مهش به بى ئه وهى ناوى مسته فا بارزانى به يىت.

ئه نجام

له كۆتابى ئه م توژىنه وه يه دا گه شىتبه نه م خالانهى لاي خواره وه:

- 1- ئىبراهىم نه حمه د توانىويه تى جوانى سروشت و ناوى شاخىكى كوردستان بكات هه وىنى شىعرىكى جوان ، له گهل ئه مه شدا به به كار هىنانى ره مزى سروشتى، خوشه ويستى خوى بؤ كه سابه تىبه كهى شؤرشگىرى وه كو مسته فا بارزانى ره نگرىژ بكات.
- 2- ئىبراهىم نه حمه د له بهر ئالۆزى بارودؤخى سىاسى كوردستان ناچار بووه به شىك له شىعه كانى به ره مز په رده پؤش بكات ، كه شاعبر به هؤى تر سه وه نه يتوانىوه ئه وهى له دللى دايه دهرى بىرپىت و به ئاشكرا قسه له سه ر ئه و نازارهى چه شتويه تى بكات ، چونكه نه بر دنى ناوى ئه و كه سهى شىعه كهى بؤ هؤنىره ته وه ، مايهى هه ره شهى ژيانى شاعبر بووه ، بؤيه هاتووه په ناى بؤ ره مز بر دوه .

(49) د. دلشاد عهلى محمهد، محمهد فازل مسته فا، شىعرى سىاسى كوردى له كرمانجى خواروى كوردستانى عىراقدا (1945-1958)، گؤقارى

زانكۆ، ژ: 10، سالى 4، 3ى حوزه يرانى 2000، ل 25.

(50) برايم نه حمه د، كۆى به ره مه شىعرىبه كانى، ل 24.

- 3 - شاعىر سهركهوتوو بووه له مهزراىندنى ره مزى سروسىت به كه ساىه تىبه كى شو رىشگىر كه توانىوبه تى به وىنهى شىعرى بهىز به ره هم بىنى و تاقىكر دىه وهىه كى شىعرى جوان پىشكهش به ره وتى شىعرى نوى كوردى بكات.
- 4 - شاعىر به شىوهىه كى نوىخوازانه مامه لى له گه ل پر سه سىاسىبه كاندا كرىوو و توانىوبه تى له رىنگاى ره مزه وه سه رده مىكى مىژووى دىارىكراوى سىاسى نه ته وه كه مان له ناو كارىكى نه ده بىدا به جوانى به زرىنى , به مهش له تهك مه به سته سىاسىبه كه بىدا, جوانكارى نه ده بى پىكاوه.

سه رچاوه كان

په كه م: كىبه كان

١- كوردىبه كان:

1. به شىر حسىن سه عدى, روژان, چاپخانهى كه وىل, هه ولىر, 2007.
2. براىم نه همد, كوى به ره مه شىعرىبه كانى, كو كرىدنه وه و ساغكر دىه وه و پىشه كى: عومهر مه عروف به رزنجى, ناوه ندى چاپه مهنى و راگه ياندى خاك, سلىمانى, 2007.
3. براىم نه همد, يادگار و هىوا, بلاو كراوهى يادگارى لاوان, چاپخانهى كه رخ, به غدا, 1933.
4. د. په خشان ساىر همد, ره مز له شىعرى هاوچه رى كوردى كرمانجى خوارووى كوردستان 1970-1991, نه كادىمى كوردى, هه ولىر, 2012.
5. حوسىن غازى كاك نه مىن, نوىكر دىه وهى شىعرى كوردى له سالى 1932 تا كو تالى 1949 له كوردستانى عىراقدا, چاپخانهى روژه لآت, هه ولىر, 2008.
6. دىقىد مه كداول, مىژووى هاوچه رى كورد, و: نه بو به كر خوشناو, چاپى دووم, بلاو كراوه كانى كىبىرفوشى سوران, چاپخانهى وهزاره تى په روه رده, هه ولىر, 2005.
7. د. شوكرىه ره سول, بى كوردى و هونه ره كانى نه ده ب, چاپخانهى زانكووى سه لاهه دىن, هه ولىر, 1989.
8. د. شوكرىه ره سول, رى و ره سى لاوانه وهى كوردى, چاپخانهى زانكووى سه لاهه دىن, هه ولىر, 1997.
9. عهزىز كه بىخ سه روهى, چاوپىكه وتىكى تىشكه اوىز (له گه ل فره اد شا كه لى), چاپى به كه م, سىو كه ولىم, 1994.

10. كاردز گه لآلى، نووسهر و پارىزهه و سىياسه تمه دار، نا: ئىسماعىل ته نىا، كنىبى گولآن، ههولبىر، 1997.
11. د. كه مال مه عرف، ره خنهى نوئى كوردى، به رپوه به رايه تى چاپ و بلاؤ كرده وهى سلیمانى، سلیمانى، 2007.
12. د. كه مال مه عرف، ره خنهى نوئى كوردى، به رپوه به رايه تى چاپ و بلاؤ كرده وهى سلیمانى، سلیمانى، 2007.
13. كرپس كوچيرا، كورد له سه دهى نوزده و بيستم دا ، و: حمه كه رىم عارف ، چاپى سببهم ، چاپخانهى وهزاره تى په روه رده، 2006.
14. كۆمه لىك نووسهر، چند و يستگه يه كى فىكرى و نه ده بى، نو سىن و وه رگىرانى: نازاد به رزنجى، ده زگای چاپ و په خشى سه رده م، چاپى به كه م، سلیمانى، 2000.
15. د. مارف خه زنه دار، مپژووى نه ده بى كوردى، به رگى كه وه تم، ده زگای ئاراس، چاپى به كه م، چاپخانهى وهزاره تى په روه رده، ههولبىر، 2002.
16. مه حمود زامدار، بارزانى نهمر، چرىكهى چىا وسترانى شاعىران، 100 سآلهى ياد- 100 شاعىر، چاپى دووهم، ده زگای چاپ و بلاؤ كرده وهى موكرىانى، ههولبىر، 2003.

ب- عه ره بىبه كان:

- 1 - احسان عباس، اتجاهات الشعر العربى المعاصر، سلسله عالم المعرفه، كويت، 1978.
- 2 - درویش الجندى، الرمزيه فى الادب العربى، مكتبه نهجه مصر، القا هره 1958.
- 3 - روز غرىب، تمهيد فى النقد الحديپ، دار المكشوف، بىروت، 1971.
- 4 - على عشرى زايد، استدعاو الشخسىات الترابيه فى الشعر العربى المعاصر، دار غرىب للگباعه والنشر والتوزىع، القا هره، 2006.
- 5 - مجدى وهبه و كامل المهندهس، معجم المصكلكحات العربيه فى اللغه والادب، مكتبه لبنان، الكعبه الپانىه، لبنان، 1984.
- 6 - مصكفى حسيبه، المعجم الفللسفى، دار أسامه للنشر والتوزىع، عمان- الاردن، 2012.
- 7 - معروف خزنه دار، آغانى كردستان، مكعبه اسعد، بغداد، 1956.
- 8 - د. معروف خزنه دار، موجز تأرىخ الادب الكردى المعاصر، ت: عبدالمجىد شىخو، حلب، 1993.

ج - فارسبىبه كان:

- 1- حسين سىد رچا، مكئبهاى أدبى، جلد دوم، تهران، 1376.

دووه م: گوژار و روژنامه كانه

- 1- ئهلفعهفزه ر عهفزهف ز سفافرفر؁ من كورءم؁ و: ءفنؤ؁ ك: بزاف؁ ژ: 21؁ 4 ى ءشرفنف ءووهف 2007.
- 2- برافم ئهءمهء؁ هفوا و ءلءارف؁ ك: هافار؁ ژ: 19؁ سالف (1)؁ رؤؤف: ءوشهءمه؁ 1933/4/17.
- 3- ء. ءلشء عهلف مءمهء؁ مءمهء فازل مسءهفا؁ شفعرف سفاسف كورءف له كرمانكف آوارووف كورءسءانف عفرافءا (1945-1958)؁ كؤفارف زانكؤ؁ ژ: 10؁ سالف 4؁ 3 ى كوزهفرانف 2000.
- 4- ء. عهءءولءاً مءمهء ءهءاء؁ نالف (1800؟ - 1873) و مفرهكانف بابان و كؤكرءنهوهف (لاوانءنهوه) (فرؤزبافف) له هؤنرافهفه كءا؁ ك: زانكؤ؁ ژ: 24؁ نفسانف 2005.
- 5- كهرفم شارهزا؁ بارزانف وهك ره مزفكف ءفارف نهءهوهفماف له شفعرف هافءهرفف كورءفءا؁ ك: نهوشهفهق؁ ژ: (12)؁ ناءارف 2004.

سففه: مالفه ره كانف ئفنءه رففء

1- او كءاففوباف؁ الشعرف وءالفرف؁ ء: عبءالفءار الكنابف (www.elaph.com).

ملءص البء

ءوظفف الرمز الطبعف فف الشءصفه ءءورفة عنء ابراهفم آءمء

لاشك أنّ الرمز ففءطف فضاءً واسعاً فف الآءاب العالمفة والآءب الكرفءف الءءفء والمعاصر؁ و له علاقه مءبنة بالإءءاع الشعرفف.

إنّ هءا البء الموصوم ب(ءوظفف الرمز الطبعف فف الشءصفه ءءورفة عنء ابراهفم آءمء) ففءناول مكانة الطبعفة -منء القءم- عنء الشعراء؁ وقء ذكر الشعراء عناصر الطبعفة بصورة فنفة فف قصائءهم؁ ووظفوها وأبءعوا فف رسم الصور الشعرففة ءءف ءوءها؁ وقء مزكوا فف بعض الأحفان بفن الرمز والطبعفة؁ واءءءءموا الرمز لمعان مءعءءة؁ لءا عوملء الطبعفة من قبل الشعراء كإفءاء رمزف أغنوا بها ءءاربهم الشعرففة.

أما ابراهفم آءمء فهو من الشعراء الكرفء الكبار الءفن اسءفءاوا من الطبعفة فف اسءعماله لها رموزاً فف قصائءه للءعبفر عن الشءصفه ءءورفة وعرض صور شعرففة رائعة بوساطءها.

Abstract

Employing the natural symbol of the revolutionary personality of Ibrahim Ahmed

There is no doubt that the symbol covers a wide space in the world literature and Kurdish literature modern and contemporary, and has a relationship with poetic poetic creativity.

This research, which is characterized by the use of the natural symbol of the revolutionary personality of Ibrahim Ahmed, deals with the status of nature, since ancient times, in poets. The poets mentioned the elements of nature in their poems, Between symbol and nature, and used the symbol of multiple meanings, so nature was treated by poets as a symbolic inspiration enriched by their poetic experiences.

Ibrahim Ahmed is one of the great Kurdish poets who have benefited from nature in using it symbols in his poems to express the revolutionary personality and displayed wonderful poetic images through it.